

prima instanță: Judecătoria Strășeni, sediul Central (jud.: M. Grosu)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: L. Bulgac, A. Panov, Gr. Dașchevici)

Î N C H E I E R E

11 septembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecători

Tatiana Vieru
Nina Vascan
Dumitru Mardari

examinând admisibilitatea recursului declarat de către Sulă Petru,
în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Trans Eugilion Com” împotriva Sulă Petru, cu privire la repararea prejudiciului material cauzat angajatorului,

împotriva deciziei din 21 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a admis apelul formulat de către Societatea cu Răspundere Limitată „Trans Eugilion Com”, s-a casat integral hotărârea din 9 august 2018 a Judecătoriei Strășeni, sediul Central și s-a pronunțat o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii,

c o n s t a t ă :

La 15 iunie 2018, Societatea cu Răspundere Limitată „Trans Eugilion Com” a depus cerere de chemare în judecată împotriva Sulă Petru, cu privire la repararea prejudiciului material cauzat angajatorului.

Circumstanțele de fapt, prezentate de societatea reclamantă, pot fi rezumate după cum urmează.

În baza contractului individual de muncă, Sulă Petru a fost angajat în funcție de șofer internațional la „Trans Eugilion Com” S.R.L. În același timp, la 21 ianuarie 2001, între angajat și angajator a fost semnat contractul privind răspunderea materială individuală deplină, prin care Sulă Petru în calitate de angajat, conform pct. 1 s-a obligat: a) să întreprindă măsurile necesare ce nu ar permite deteriorarea și/sau pierderea bunurilor materiale încredințate pentru vânzare, depozitare, transmitere și folosire; b) să informeze Administrația privitor la eventualele cauze ce ar aduce la deteriorarea și/sau pierderea acestor bunuri. Potrivit pct. 3.1 al contractului sus-menționat, în cazul deteriorării și/sau pierderii din vina angajatului a bunurilor și/sau mijloacelor financiare încredințate acestuia angajatul este obligat de a restitui integral dauna cauzată administrației.

Pentru îndeplinirea funcțiilor ce i se cuvin conform contractului de muncă, pe numele pârâtului Sulă Petru a fost deschis la B.C. „ProCredit Bank” S.A. următorul cont bancar cu nr. MD39PR00225180280001498, fiindu-i eliberat un card bancar.

La 2 iunie 2017, „Trans Eugilion Com” S.R.L. a depus pe contul pârâtului indicat supra suma de 10 000 de lei, pentru suportarea cheltuielilor în timpul deplasării cu transportul peste hotare. La aceeași dată, potrivit societății reclamante, pârâtul a primit de la ea suma de 250 de euro, 200 de dolari SUA și 400 de lei pentru cheltuieli de motorină și alte cheltuieli curente legate de transportul de mărfuri pe ruta Moldova-Lituania.

Începând cu 2 iunie 2017, Sulă Petru nu s-a prezentat la serviciu și nu și-a îndeplinit obligațiunile de serviciu pentru care i-au fost eliberate mijloacele financiare. Ulterior, fiind verificat rulajul de pe contul bancar pe care îl gestiona Sulă Petru, s-a stabilit că suma de 10 000 de lei a fost extrasă și folosită de Sulă Petru în alte scopuri decât în interesul „Trans Eugilion Com” S.R.L.

Fiind somat să se prezinte la oficiul întreprinderii pentru a preda bunurile ce aparțin „Trans Eugilion Com” S.R.L., pârâtul nu s-a prezentat și a refuzat să recepționeze somațiile din 23 octombrie 2018 și din 21 noiembrie 2018.

Societatea reclamantă a pretins că pârâtul, fiind angajatul ei, în funcție de șofer internațional, în timpul executării atribuțiilor de serviciu, a acționat ilegal, prin ce a cauzat prejudicii materiale companiei în mărime de 10 400 de lei, 250 de euro și 200 de dolari SUA. În temeiul art. 514 din Codul civil și art. 327 alin. (1), art. 333 alin. (1), art. 338 alin. (1) lit. a) din Codul muncii, pârâtul este obligat să restituie sumele respective. Acesta se eschivează de la executarea obligațiilor lui.

Pentru aceste motive, „Trans Eugilion Com” S.R.L. a solicitat încasarea de la Sulă Petru a prejudiciului material în mărime de 10 400 de lei, 250 de euro și 200 de dolari SUA. La fel, societatea reclamantă a cerut obligarea pârâtului de a compensa cheltuielile judiciare în cuantum de 562, 57 de lei, cu titlu de taxă de stat (f. d. 1, 6).

În cadrul judecării cauzei, pârâtul Sulă Petru nu a depus referință în întâmpinarea cererii de chemare în judecată. Totuși, în ședința de judecată din 9 august 2018, acesta a precizat că a primit bani pentru salariul neplătit de angajator. Totodată, sumele de 240 de euro și 200 de dolari SUA i-a recepționat de la directorul Știrbu Ion pe care nu i-a folosit în interesele firmei (f. d. 30).

Prin hotărârea din 9 august 2018 a Judecătoriei Strășeni, sediul Central, acțiunea formulată de către „Trans Eugilion Com” S.R.L. a fost respinsă integral, ca fiind neîntemeiată (f. d. 31, 35 – 38).

Pentru a hotărî astfel, instanța de judecată a constatat situația de fapt prezentată de societatea reclamantă. Cu toate acestea, instanța de judecată a considerat că „Trans Eugilion Com” S.R.L. nu a prezentat facturi, ordine și dispoziții ale directorului referitoare la transferarea sumelor specificate și scopul acestor transferuri. De altfel, instanța a sugerat că nu există vreun act care ar demonstra destinația exactă a sumei de 10 000 de lei. Or, deși reclamantul a invocat că suma respectivă este pentru cheltuieli de transferi, totuși, pârâtul a pretins că este salariul lui restant.

Împotriva acestui act judecătoresc, „Trans Eugilion Com” S.R.L. a declarat apel, care a fost pus pe rol la 18 decembrie 2018 (f. d. 54 - 55). În apărare, Sulă Petru a fost

reprezentat de avocata Jioară Tatiana, însă ei nu au formulat o referință. Pe parcursul cauzei, intimatul a cerut respingerea cererii de apel (f. d. 76).

Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 21 martie 2019, a admis apelul formulat de către „Trans Eugilion Com” S.R.L., a casat integral hotărârea din 9 august 2018 a Judecătorei Strășeni, sediul Central și a pronunțat o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii. În acest sens, instanța de apel a încasat în beneficiul „Trans Eugilion Com” S.R.L. din contul pârâtului Sulă Petru prejudiciul material cauzat angajatorului în mărime de 10 000 de lei și cheltuielile de judecată ce țin de plata taxei de stat proporțional pretențiilor admise în mărime de 525 de lei (f. d. 78 – 84).

Referitor la procesul de luare a acestei soluții, instanța de apel a confirmat situația de fapt constată de prima instanță în baza circumstanțelor expuse de reclamant în cererea de chemare în judecată.

În drept, instanța de apel a considerat relevante art. 148 alin. (5), art. 176 alin. (1) lit. c), art. 327 alin. (1), art. 333 alin. (1) și art. 338 alin. (1) lit. b) și f) din Codul muncii. De asemenea, instanța de judecată a aplicat art. 514 și art. 1389 alin. (1) – (3) din Codul civil.

Reieșind din raționamentele evocate, Colegiul de control judiciar a constatat că suma achitată de către societatea apelantă intimatului în mărime de 10 000 de lei nu se atribuie la drepturile salariale, deoarece, în temeiul art. 176 alin. (1) lit. c) din Codul muncii, aceasta constituie o compensație legată de deplasarea angajatului în interes de serviciu. Pe această cale, dat fiind că Sulă Petru nu s-a prezentat la serviciu și nu și-a îndeplinit obligațiunile de serviciu, încasarea sumei de către ultimul a fost realizată fără vreun temei justificat. Așadar, instanța de apel a notat că au fost întrunite temeiurile legale pentru instituirea obligației intimatului de a restitui apelantului suma cerută.

Față de sumele de 250 de euro, 200 de dolari SUA și 400 de lei, Colegiul judiciar a reținut că apelantul nu a demonstrat că a transmis acești bani în contul intimatului în acord cu exigențele art. 210 din Codul civil.

La 12 iulie 2019, Sulă Petru a declarat recurs împotriva deciziei din 21 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și menținerea hotărârii din 9 august 2018 a primei instanței.

În motivarea ilegalității deciziei contestate, recurentul a afirmat că instanța de apel nu a ținut cont de rigorile art. 339 din Codul muncii și de Nomenclatorul funcțiilor deținute și lucrărilor executate de către salariați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 449 din 29 aprilie 2004. Astfel, este evident că angajatorul nu a avut dreptul de a încheia cu un șofer de curse internaționale contract de răspundere materială deplină.

Totodată, conform cererii de recurs, „Trans Eugilion Com” S.R.L. nu a furnizat niciun ordin, care ar confirma că l-a delegat pe Sulă Petru pentru deplasarea în Lituania, ceea ce contravine punctul 1 din Hotărârea Guvernului nr. 10 din 5 ianuarie 2012.

Referitor la extrasul din contul bancar, recurentul a sugerat că această probă trebuie respinsă în baza art. 117 alin. (3) din Codul de procedură civilă. Or, în opinia lui, aceasta a fost obținută cu încălcarea datelor cu caracter personal.

La 5 august 2019, în conformitate art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Curtea Supremă de Justiție a comunicat cererea de recurs „Trans Eugilion Com” S.R.L., informând că referința se depune în termen de o lună de la data primirii scrisorii. În mod

corespunzător, dacă referința nu este prezentată în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia (f. d. 101).

Recursul a fost recepționat de către Societatea cu Răspundere Limitată „Trans Eugilion Com” la 8 septembrie 2019 (f. d. 103)

La 9 septembrie 2019, „Trans Eugilion Com” S.R.L. a depus o referință în întâmpinarea recursului, solicitând respingerea acestuia ca inadmisibil, neîntemeiat și formal.

Examinând admisibilitatea recursului, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la articolul 440 din Codul de procedură civilă, completul Colegiului Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că cererea de recurs formulată de Sulă Petru este inadmisibilă, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu articolul 440 alin.(1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Instanța de judecată subliniază că un stat care dispune de instanțe de recurs are obligația să se asigure că justițiabilii săi se bucură de principiile unui proces echitabil prevăzute la articolul 6 parag. (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților Fundamentale (a se vedea Erfar – Avef vs Grecia, 27 martie 2014, parag. 39 – 40; Sultan vs Republica Moldova, 5 iunie 2018, parag. 24).

Pentru început, judecătorul raportor a făcut un raport verbal în fața completului de judecată instituit în corespundere cu articolul 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă. Așadar, în conformitate cu articolul 433 lit. a¹), b), c) și d) din Codul de procedură civilă, instanța de judecată a verificat dacă actul judecătoresc poate fi atacat cu recurs, dacă cererea dedusă judecății este formulată de persoana îndreptățită, dacă aceasta nu a fost depusă în mod repetat și dacă a fost declarată în termen.

Obiectul prezentei cererii se referă la decizia din 21 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău, care intră în categoria de acte specificate în articolul 429 alin. (1) din Codul de procedură civilă. În aceeași ordine de idei,

Cererea de recurs certifică faptul că a fost semnată de către Sulă Petru (f. d. 97). Astfel, recursul este formulat de către subiectul căruia i s-a conferit dreptul dat, în baza art. 430 lit. a) din Codul de procedură civilă. În același timp, materialele cauzei confirmă că cererea nu a fost examinată anterior.

În conformitate cu articolul 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul respectiv este de decădere și nu poate fi restabilit. Această limită temporală este esențială pentru a asigura buna administrare a justiției și, în special, principiul securității juridice (a se vedea Marc Brauer, ibidem, parag. 35; Tence vs Slovenia, 31 mai 2016, parag. 31).

Potrivit paginii web „Portalul instanțelor naționale de judecată”, hotărârea contestată a fost publicată la 26 aprilie 2019.

La 8 mai 2019, Curtea de Apel Chișinău a expediat participanților la proces copia deciziei integrale din 21 martie 2019 (f. d. 85). Totuși, materialele cauzei nu conțin

vreun aviz de recepție. Însă, potrivit recipisei semnate de Sulă Petru, se atestă că acesta a primit copia de pe actul contestat la 15 mai 2019. Recursul a fost înregistrat la grefa Curții Supreme de Justiție la 12 iulie 2019.

Prin urmare, completul de judecată constată că cererea de recurs a fost depusă în cadrul termenului prevăzut *supra*.

În continuare, completul de judecată a audiat raportul verbal al judecătorului raportor, cu privire la esența și temeiurile recursului, inclusiv dacă argumentele recurentului referitoare la ilegalitatea deciziei atacate întrunesc criteriile formale din articolul 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Articolul 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă dictează regula principală potrivit căreia părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs numai în cazul în care invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

În cazul de față, problemele abordate de recurent trebuie redactate în așa fel încât să permită instanței de recurs să le subsumeze temeiurilor din alin. (2), (3) și (4) ale art. 432 din Codul de procedură civilă. Primele două alineate menționate prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat de către instanțele ierarhic inferioare. Alineatul (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au condus sau ar fi putut conduce la soluționarea greșită a pricinii, în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară sau în cazul în care erorile comise au condus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Explicarea și exemplificarea acestor erori judiciare a fost efectuată în punctele 22 – 27 ale Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 11 noiembrie 2013 (a se vedea similar *Trevisanato vs Italia*, 16 decembrie 2016, parag. 22 – 23, 36).

În mod corespunzător, instanța de recurs notează că reglementările referitoare la rigorile impuse de articolul 432 alin. (2) - (4) din Codul de procedură civilă sunt redactate suficient de clar și îndeplinesc criteriul de previzibilitate. Mai mult, scopul acestui articol este, atât de a proteja interesul recurentului de a obține, după caz, casarea sau modificarea deciziei atacate, cât și de a păstra rolul Curții Supreme de Justiție de a se ocupa numai de probleme de o importanță semnificativă specificat în articolul 1 alin. (2) și (3) din Legea nr. 789-XIII din 26 martie 1996 (a se vedea *Zubac*, *ibidem*, parag. 83, 105 – 106).

Din raționamentele evocate, limitările impuse de legislator urmăresc un scop legitim, respectând, în același timp, cerințele securității juridice și buneii administrări a justiției (a se vedea *Benjamin Nersesyan vs Armenia*, 19 ianuarie 2010, parag. 22; *Marc Brauer*, *ibidem*, parag. 35; *Miessen*, *ibidem*, parag. 67; *Sturm vs Luxemburg*, 27 iunie 2017, parag. 36; *Zubac*, *ibidem*, parag. 98). Persoanele vizate trebuie să se aștepte ca aceste reguli să fie aplicate (a se vedea *Ronald Vermeulen vs Belgia*, 17 iulie 2018, parag. 44).

În speță, având în vedere obligația impusă prin art. 432 alin. (5) din Codul de procedură civilă, completul de judecată nu a identificat niciun indiciu care, la prima vedere, ar putea ridica probleme de drept specificate la alin. (3) din articolul citat. Mai mult, Sulă Petru nu a prezentat obiecții în privința acestui aspect procedural.

Referitor la alte erori procedurale decât cele indicate la alin. (3) sau la posibilele încălcări de ordin material, recurentul a criticat decizia din 21 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în baza articolului 432 alin. (2) lit. a), b), c) din Codul de procedură civilă. Totuși, în virtutea principiului *jura novit curia*, completul de admisibilitate are competența de a decide asupra caracterului juridic al motivelor juridice inserate în cererea de recurs, prin examinarea lor, în lumina temeiurilor articolului 432 alin. (2) și (4) din Codul de procedură civilă.

Pornind de la argumentele recurentului rezumate mai sus, completul de judecată notează că întinderea obligației autorității judecătorești de a motiva hotărârea poate varia în funcție de circumstanțele specifice, natura și complexitatea cauzei (a se vedea *Ruiz Torija vs Spania*, 9 decembrie 1994, parag. 29). În special, pentru a justifica admiterea apelului avansat de „Trans Eugilion Com” S.R.L., Curtea de Apel Chișinău s-a călăuzit de art. 148 alin. (5), art. 176 alin. (1) lit. c), art. 327 alin. (1), art. 333 alin. (1) și art. 338 alin. (1) lit. b) și f) din Codul muncii. De asemenea, instanța de judecată a aplicat art. 514 și art. 1389 alin. (1) – (3) din Codul civil. Pe baza acestor norme de drept, instanța de apel a considerat că suma de 10 000 de lei constituie o compensație legată de deplasarea angajatului în interes de serviciu. Pe această cale, dat fiind că Sulă Petru nu s-a prezentat la serviciu și nu și-a îndeplinit obligațiunile de serviciu, încasarea sumei de către ultimul a fost realizată fără vreun temei justificat, ceea ce a atras fundamentarea deciziei pe art. 1389 din Codul civil.

În acest context, recurentul nu a oferit o alternativă fiabilă articolului 1389 din Codul civil, pe care s-a axat preponderent Curtea de Apel Chișinău, dar nici nu a furnizat o altă interpretare plauzibilă acestuia. În plus, acesta nu a putut furniza argumenta solide, care ar convinge că raționamentele instanței de apel depășesc sau se îndepărtează de la cadrul legal relevant. Mai mult, în ședința de judecată a primei instanțe și a instanței de apel, el a recunoscut că a ridicat personal banii din speță. Respectiv, argumentul recurentului cu privire la încălcarea datelor cu caracter personal nu poate fi calificat ca o eroare judiciară esențială prin prisma exigențelor art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Astfel, în lumina împrejurărilor din speță, instanța de recurs învederează că nu există niciun element care să indice că instanța de apel nu a examinat elementele decisive ale cauzei (a se vedea deciziile de inadmisibilitate în cauzele *Victor Harovschi vs Moldova*, 18 noiembrie 2008; *Fundația pentru Copii Speranța vs Moldova*, 17 octombrie 2017 sau *Calancea și alții vs. Moldova*, 6 februarie 2018, parag. 20, 34 – 35).

În orice caz, completul de judecată observă că recurentul, asistat de un avocat la alegerea lui, a formulat prezenta cerere după ce a beneficiat de o procedură contradictorie în fața instanțelor ierarhic inferioare. De altfel, acesta nu a reușit să convingă că instanțele de judecată i-au limitat într-o măsură specifică dreptul de a-și argumenta și dovedi poziția în proces sau de a alege modalitățile și mijloacele susținerii ei de sine stătător și independent de instanță. La fel, atât prima instanță, cât și instanța de apel, au fost competente de a examina toate chestiunile de fapt și de drept invocate de părți și relevante litigiului (a se vedea, printre altele, *A. Menarini Diagnostics S.R.L. vs Italia*, 27 septembrie 2011, parag. 59; *Akaki Tchaghiashvili vs Georgia*, 2 septembrie 2014, parag. 34; *Gohe și alții vs Franța*, 3 iulie 2018, parag. 41 - 43).

Pe baza celor prezentate, completul de judecată constată că Sulă Petru nu a adus suficiente argumente cu privire încălcările comise de instanța de apel, pe care le-ar fi considerat esențiale și ar putea obliga instanța de recurs să primească cererea acestuia spre examinarea în fond și, eventual, să caseze hotărârea judecătorească contestată. Prin urmare, temeiurile invocate nu sunt compatibile cu cerințele prevăzute la articolul 432 alin. (2), (3) sau (4) din Codul de procedură civilă, iar, în consecință, recursul dedus judecății nu corespunde condiției de a fi efectiv (a se vedea, inter alia, Petrovic vs Luxemburg, 17 februarie 2011, parag. 31 – 33, Sturm, ibidem, parag. 32).

Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a permite instanței de judecată de a reține existența temeiului prevăzut la articolul 433 lit. a) din Codul de procedură civilă. În atare condiții, conjunctura respectivă confirmă că marja de apreciere a instanței de recurs nu a fost disproporționată față de obiectivele securității raporturilor juridice și buneii administrări a justiției. Deci, raportând obiecțiile formulate în recurs la caracterul special al rolului Curții Supreme de Justiție, normele de drept procedural nu au format un obstacol care să afecteze esența dreptului recurentului de acces la un tribunal (a se vedea Samardžić vs Croatia, 20 iulie 2017, parag. 31).

Cât privește dreptul justițiabilului „de a fi auzit de o instanță”, completul de judecată notează că articolul 6 parag. (1) din C.E.D.O. nu impune motivarea detaliată a deciziei unei instanțe de recurs care, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge un recurs ca fiind lipsit de șanse de succes (a se vedea, mutatis mutandis, Kukkonen vs Finlanda (nr. 2), 13 ianuarie 2009, parag. 24; Papaioannou vs Grecia, 2 iunie 2016, parag. 45; Baydar vs Olanda, 24 aprilie 2018, parag. 46; Guelfucci vs Franța, 3 iulie 2018, parag. 42 - 44). Aceste raționamente se transpun direct în cazul de față, de vreme ce încheierea de inadmisibilitate se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nicio referire cu privire la fondul recursului.

Având în vedere circumstanțele care preced, completul de judecată decide în mod unanim că recursul declarat de către Sulă Petru nu ridică probleme de drept și nu poate fi acceptat spre examinare în fond, urmând a fi considerat inadmisibil.

În conformitate cu articolul 270, articolul 433 lit. a) și articolul 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de către Sulă Petru.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
Judecătorul

Tatiana Vieru

Judecători

Nina Vascan

Dumitru Mardari